

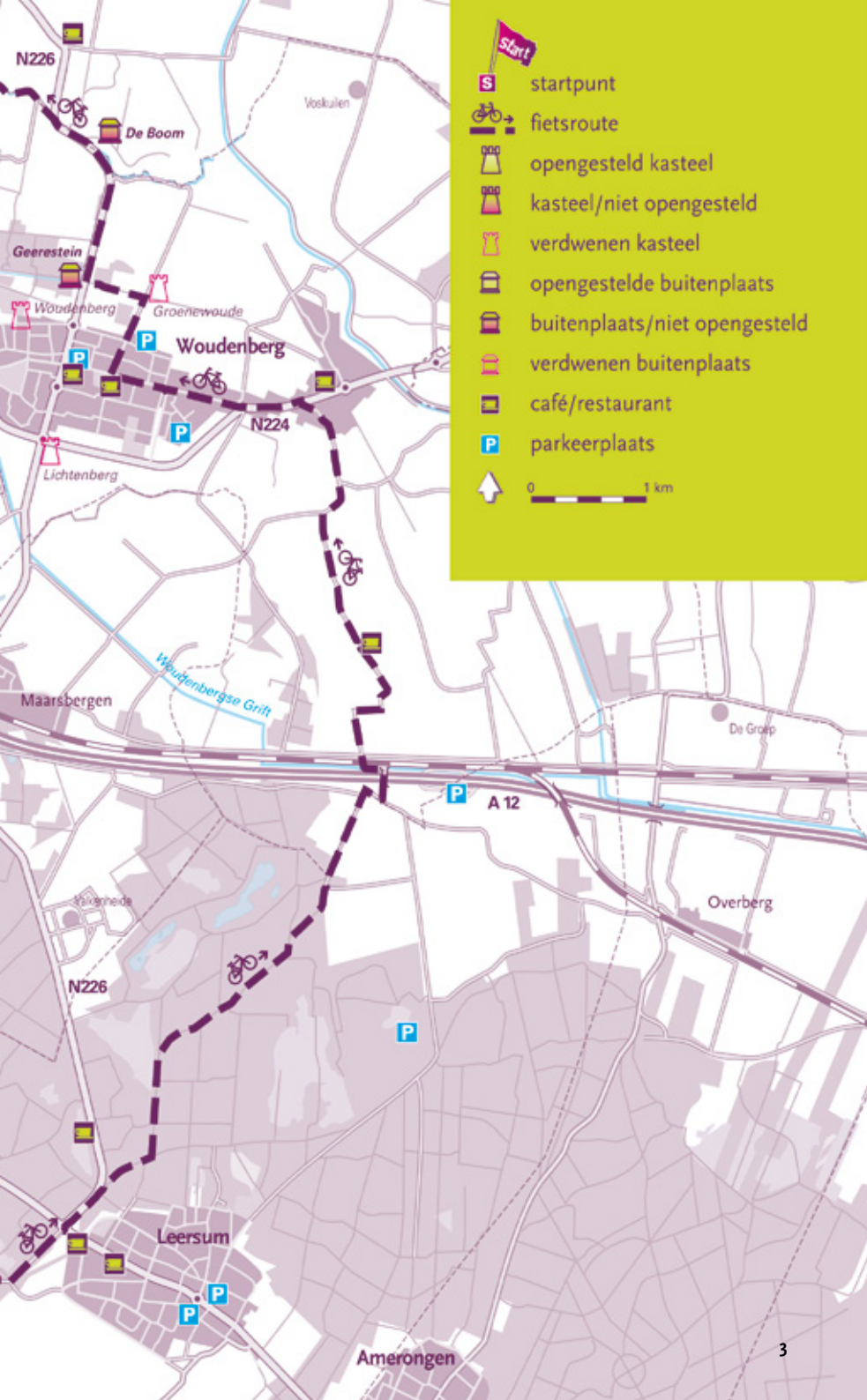
provincie Utrecht

Jaar van de Historische Buitenplaats 2012

*Fietsen langs buitenplaatsen in het hart
van de Utrechtse Heuvelrug*

Samen maken we Utrecht mooier

Start

- startpunt
- fietsroute
- opengesteld kasteel
- kasteel/niet opengesteld
- verdwenen kasteel
- opengestelde buitenplaats
- buitenplaats/niet opengesteld
- verdwenen buitenplaats
- café/restaurant
- parkeerplaats
- 0 1 km

Geniet van onze buitenplaatsen!

2012 is het jaar van de Historische Buitenplaats. Utrecht is landelijk gezien een top-buitenplaats provincie, er zijn maar liefst ruim 270 buitenplaatsen. De provincie Utrecht wil dat u hiervan volop kunt genieten en heeft behoud en toegankelijkheid tot speerpunten gemaakt in de collegeperiode 2012-2015. Dit dient als impuls om zoveel mogelijk Utrechtse buitenplaatsen te laten uitgroeien tot toegankelijke en levendige ontmoetingsplekken.

Harmonieus

Buitenplaatsen zijn monumentale huizen die een harmonieus geheel vormen met een omliggende tuin of park. Vanaf de 17de eeuw trok een selecte groep stedelingen naar buiten om te genieten van nieuwe landschappen. Nu, driehonderd jaar later, heeft de provincie Utrecht de grootste dichtheid aan buitenplaatsen van het land.

Landschap

Ze bepalen in grote mate het aantrekkelijke landschap dat de provincie Utrecht zo kenmerkt. Samen met de ruim 100 kasteelterreinen, die als voorlopers van de buitenplaatsen kunnen worden beschouwd, vormen zij een belangrijk onderdeel van het provinciale en nationale cultureel erfgoed.

Ontmoet elkaar

Buitenplaatsen zijn van oudsher een ontmoetingsplaats. Om de schoonheid van historische buitenplaatsen te ervaren, wordt dan ook van alles georganiseerd: tuindagen, wandelingen, rondleidingen en bezichtigingen, tentoonstellingen, diners, lezingen, concerten en nog veel meer.

Ervaar zelf hoe mooi onze buitenplaatsen zijn met deze unieke fietsroute.

De provincie Utrecht besteedt veel aandacht aan buitenplaatsen, kijk op www.provincie-utrecht.nl/buitenplaatsen
www.utrechtsebuitenplaatsen.nl

Alle activiteiten die in het kader van het themajaar 2012 georganiseerd worden, zijn te vinden op de website www.buitenplaatsen2012.nl.

Deze buitenplaatsenfietstocht leidt je door het hart van de Utrechtse Heuvelrug waarbij je af en toe hijgend op de pedalen zult staan staan maar ook weer zwierig naar beneden zult suizen, recht op een prachtige buitenplaats of kasteel af.

De Utrechtse Heuvelrug is eigenlijk een stuwwal, ontstaan in de voorlaatste ijstijd. Lange tijd was de wal begroeid met dicht oerbos. Maar door de komst van de mens, met zijn vee en de behoefte aan land om te bebouwen, verdween het bos. Door houtkap en overgrazing verschraalde het land en ontstonden heidevelden.

In de loop van de tijd zijn er opnieuw bomen aangeplant. De verschraalde heuvels gingen weer leven en heuvelrug werd opnieuw aantrekking voor stedelingen. Met de komst van de verharde wegen ontstond er een sterke toename van buitenplaatsen. In het gebied zijn nu zo'n 80 locaties die als buitenplaats te herkennen zijn! Vrees niet, je hoeft ze niet allemaal langs!

Vertretpunt: de routebeschrijving start aan de Amersfoortse weg, de weg tussen Maarn en Doorn bij het Chalet St. Helenaheugel, ca. 200 m van de weg in de Kaapse Bossen. Let op; parkeer netjes in de vakken! Mogelijke andere vertretpunten: Maarn, Doorn, Leersum, Woudenberg.

Het chalet St. Helenaheugel is een prima vertretpunt. Het is een in 1932 speciaal voor wandelaars gebouwd theehuis. Er is voldoende parkeergelegenheid en het biedt de mogelijkheid om even sanitaire stop te maken en om wat te eten en te drinken op het terras, met uitzicht op duin en heide.

-
- LA** linksaf
 - RA** rechtsaf
 - RD** rechtdoor
 - T** T-splitsing
 - Y** Y-splitsing
 - P** paddestoel
 - ri** richting

Kaapse Bossen

De naam Kaapse Bossen is ontstaan door Hendrik Swellengrebel die dit bosgebied in het midden van de 18de eeuw aankocht. Hij was 38 jaar in dienst van de Verenigde Oost-Indische Compagnie (V.O.C.), waarvan 12 jaar gouverneur van de Kaapkolonie in Zuid Afrika. 'Kaapse Hendrik' keerde in 1752 terug naar Utrecht. Hier kocht hij in Doorn het landgoed Schoonoord met het daarbij gelegen bos. Deze deden hem zozeer aan de Savannes in Zuid Afrika denken dat hij het gebied 'Kaapsche Bosschen' noemde.

Als je pad van St.Helenaheuvel uitkomt, steek je over en ga je LA en volgt de weg naar Doorn. Bij het grote kruispunt met verkeerslichten RD (Langbroekerweg). Na ca. 50 m weg oversteken en fietspad aan andere kant van de weg vervolgen. Net voor de kruising staat rechts het poortgebouw van Huis Doorn.

Buitenplaats Huis Doorn

Huis Doorn is ons vooral bekend geworden dankzij zijn laatste bewoner, de Duitse keizer Wilhelm II die bij de capitulatie van Duitsland na de Eerste Wereldoorlog naar Nederland vluchtte. In november 1918 werd zijn trein bij de grens met Limburg aangehouden. Koningin Wilhelmina wist niet zo goed wat ze met de zaak aan moest. De geallieerden wilden deze 'oorlogsmisdadiger' arresteren, maar dat werd Wilhelmina toch te gortig. Zij verleende Wilhelm asiel en hij nam, na een kort verblijf op kasteel Amerongen, uiteindelijk zijn intrek in Huis Doorn dat hij voor 250.000 gulden kocht. Hier bracht de keizer de rest van zijn leven door.

Om veiligheidsredenen mocht de Duitse keizer niet ver van huis. Uitstapjes bleven beperkt tot Doorn en omgeving. Omdat dat hem frustreerde, reageerde hij zich af door vele bomen in zijn eigen tuin met een bijl om te hakken. Hij hield er gespierde armen aan over.

Tegenover het poortgebouw van Huis Doorn ligt Brasserie Rodestein. Zeven dagen per week geopend. Met oesters, salades en Dim Sum!

Huis Doorn

Al in de 9de eeuw stond hier de uithof (boerenhoeve) van de Utrechtse Dom-geestelijkheid die het kapittel voorzag van brood, bier, kaas en vlees. In het midden van de 14de eeuw werd op de resten van de ter ziele gegane boerderij een versterkt kasteel gebouwd. In de loop der eeuwen werd het huis steeds aangepast aan de noden van de mode van de tijd. De verdedigbaarheid werd minder belangrijk maar het wooncomfort voor de bewoners des te meer. Sinds 1800 heeft het huis grotendeels zijn huidige uiterlijk.

Het is leuk om eens een rondleiding door het kasteel mee te maken. Keizer Wilhelm arriveerde met 59 treinwagons keizerlijke huisraad: kunst, kunstnijverheid en een grote diversiteit aan 'alledaags' gebruiksgoed. Het grootste gedeelte schijnt nog altijd op zolder te staan!

Bij de kruising LA (De Beaufortweg). Waar de weg samenkomt met een andere weg, rechts aanhouden (Buurtweg). Bij de 1e kruising LA (Sandenburgerlaan). Grote weg oversteken (restaurant het Wapen van Sansdenburg) en RD de Maarsbergseweg, een pittig stukje omhoog via een halfverhard pad. Bij asfaltweg RA. Je passeert het poortgebouw van de buitenplaats De Ruiterberg.

De novelle 'De zwarte ruiter' van Simon Vestdijk speelt zich af in de Kaapse Bossen. In het boek wordt gesuggereerd dat het geschreven is vanuit dit huis. Volgens mevrouw Vestdijk echter, is Simon er nooit geweest. Dat is nou het verbeeldingsvermogen van een schrijver!

Bij P RD. Na ca 500 m bij de splitsing RA (Wijkerweg). Aan je linkerhand ligt het landhuis Maarsbergen. Als je goed speurt, zie je het na ongeveer 150 m aan je linkerhand liggen.

De naam Maarsbergen is afgeleid van 'maars' wat moeras betekent.

Het verhaal gaat dat ridder Folcodus van Berne, eigenaar van Maarsbergen, ooit met volle wapenuitrusting in de rivier de Maas terecht kwam. Oog in oog met de dood beloofde hij -mocht hij overleven- hij zijn rijkdom zou aanwenden om een klooster te stichten. Folcodus bleef in leven en stichtte het Norbertijner klooster Berne bij Heusden. Ook schonk hij de Norbertijnen zijn bezit in Maarsbergen, waar zij een boerderij stichtten om in hun levensonderhoud te voorzien.

De Ruiterberg

De Ruiterberg is de 'modernste' buitenplaats van Doorn. Het jachthuis is in 1916 gebouwd. Door haar hoge ligging op de heuvelrug is de grond rondom het huis erg droog. Al direct bij de aanleg is een diepe waterput gegraven van waaruit met een sterke pomp het water omhoog werd gepompt om de aangelegde terrassen te bevoeien. In de Tweede Wereldoorlog werd het huis gebombardeerd. Het huidige hoofdgebouw stamt dan ook uit 1950, het poortgebouw is nog wel origineel.

Huize Maarsbergen

Maarsbergen stamt al uit de Middeleeuwen maar heeft sinds de 17de eeuw zijn huidige vorm. Sinds 1888 is de familie Godin de Beaufort eigenaar. Maarsbergen is ook bekend vanwege het uitgestrekte park dat in de 18de eeuw werd aangelegd. Op de kunstmatig gevormde heuvel in het bos, die toepasselijk de Folcodusheuvel wordt genoemd, is K.A. Godin de Beaufort begraven die als autocoureur om het leven is gekomen.

De Orangerie van Broekhuizen

Heuvel op. Na ca 2,5 km, net over de top van de heuvel, staat het poortgebouw van Huize de Hoogstraat aan je linkerhand

De architect heeft zich laten inspireren door poortgebouwen zoals die in de 17de eeuw bij kastelen werden neergezet. Het poortgebouw moest, behalve een monumentale toegang tot het landgoed, ook onderdak bieden aan stallen en dienstvertrekken. In 1948 werd hier het revalidatiecentrum de Hoogstraat gevestigd dat inmiddels is gevestigd in Utrecht Oost en nog altijd de naam de Hoogstraat heeft.

Bij de grote weg RD (richting Darthuizen; Darthuizerweg) en deze weg blijven volgen. Op T-splitsing LA (Broekhuizerlaan). Na ca. 50 m heb je aan je rechterhand mooi zicht op landhuis Broekhuizen.

Voordat we linksaf slaan, gaan we even door het toegangshek van Broekhuizen. We zijn onder de indruk van de immense oprijlaan met de machtige beuken aan weerszijden (je moet je voorstellen wat een prachtig uitzicht deze zichttas destijds vanuit het huis moet hebben gegeven).

Bij de rotonde met de Rijksweg RD (richting o.a. Maarsbergen).

Wij hielden even stop in het aan onze rechterhand gelegen restaurant Darthuizen voor een uitsmijter en tosti met mozzarella.

Op de weg richting Maarsbergen passeer je de tombe van Nellesteyn aan je rechterhand op de heuvel. Wij gingen even een kijkje nemen.

Broekhuizen

Het huis Broekhuizen dat je nu ziet stamt uit het begin van de 20ste eeuw en is de herbouw van het huis uit 1794. Dat fraaie huis, gebouwd door de steenrijke Utrechter Cornelis Jan van Nellesteyn, ging in 1906 geheel in vlammen op. Op deze plek bevond zich al vanaf de 14de eeuw een kasteel dat door de bisschop David van Bourgondië was aangekocht. Zo zien we dat ook de 'nieuwere' kastelen en buitenplaatsen vrijwel altijd voorafgegaan zijn door een hofstede, een uithof of een kasteel.

De tombe van Nellesteyn

Wanneer je vanuit huis Broekhuizen in 1794 naar het noorden keek, dan zag je bovenop de heuvelrug een tombe liggen. Die tombe deed dienst als mausoleum voor de bewoners van Broekhuizen. Na het uitsterven van de familie Van Nellesteyn ging Broekhuizen over aan de familie Pauw van Wieldrecht. De laatste eigenaar droeg het huis en de tombe over aan de gemeente Leersum. Hij stelde de voorwaarde dat de tombe zou worden onderhouden en niet zou worden geopend. Helaas heeft de Duitse bezetter zich niet aan deze voorwaarden gehouden. In de Tweede Wereldoorlog openden en doorzochten zij het mausoleum.

Na ca. 500 m bij ANWB-wijzer RA het fietspad op (bordje Lustwarande-route wijst tevens naar rechts) richting o.a. Leersumse Veld. Na ca. 400 m bij P LA (richting o.a. Leersumse Veld; Heulweg). Bij P RD (richting o.a. Woudenberg). Op T-splitsing met klinkerweg LA en na ca 100 m bij P LA (richting Scherpenzeel)

Je passeert na ca. 300 m restaurant Het Leersumse Veld. Misschien wel leuk voor de kleintjes. Ze serveren pannenkoeken en bij de naastgelegen manege is wellicht nog een reusachtige ros te bewonderen.

Bij kruising bij P RD (richting o.a. Scherpenzeel) en bij P LA, over de snelweg. Na spoorwegovergang RD (richting o.a. Woudenberg; Laagerfseweg; deze P negeren). Bij T-spliting bij P RA (richting o.a. Woudenberg; Strubbelenburg). Bij P RD (Laagerfseweg).

In Woudenberg bij T-splitsing met grote weg voorzichtig oversteken en LA (Stationsweg Oost). Na ca. 250 m bij ANWB-wijzer RD (richting o.a. Centrum). Op het kruispunt na huisnummer 41 RA (Ekris). Na ca 1 km heb je net in het buitengebied aan je rechterhand het toegangshek naar de voormalige ridderhofstede Groenewoude.

Een nazaat van Maria Specx, Arnolda Bols, bracht haar zomers door op Groenewoude, terwijl de familie in de winter in de stad Utrecht woonde. Groenewoude was voor Arnolda en haar broertjes en zusjes een waar lustoord, maar in 1805 werd ze tijdens haar verblijf ineens ernstig ziek. Haar ouders en de dominee zaten uren aan haar ziekbed. Maar na een paar weken werd duidelijk dat het kleine kind niet meer beter zou worden. Arnolda probeerde, hoe jong ze ook was, haar familie op te beuren: "Jullie moeten niet verdrietig zijn, ik ga immers naar de hemel en daar zal ik heel gelukkig worden." Ze was een heel godvruchtig meisje dat met haar troostende woorden haar familie bijstond. Ze werd in Woudenberg begraven.

Groenewoude

Van de eens zo trotse ridderhofstad Groenewoude is nu alleen nog het bouw- of koetshuis over. De oorsprong van Groenewoude ligt al in de 14de eeuw, als Willem van Groenewoude maarschalk van Eemland, toestemming vraagt om een stenen huis te bouwen.

De Groenewoudes sterven uit en twee aanverwante families maken aanspraak op het kasteel. In 1682 laat de weduwe van de Utrechtse burgemeester, Maria Specx het huis grondig verbouwen. In het midden van de 19de eeuw koopt Hendrik Daniel Hooft het huis, maar omdat hij op het nabijgelegen Geerestein woonde, liet hij Groenewoude afbreken. Alleen het monumentale toegangshek, daar neergezet door Maria Specx, staat er nog.

Buitenplaats Geerestein

Op de kruising met rechts een wit gebouw LA de halfverharde weg in, en even later door een stukje bos. Bij de verkeersweg kom je precies bij landhuis Geerestein uit.

In het kleine dorp Woudenberg waren de drie freules Hoofft, die aan het einde van de 19de eeuw op Geerestein woonden, geen onbekenden. Iedere ochtend moest door de boeren verse melk bij de deur afgeleverd en iedere maand gebruikten ze 40 pond boter. Hun wat feodale inslag had ook positieve kanten: zo schonken de freules het dorp een bewaarschool en een catechisatielokaal. Tijdens economische moeilijke jaren, hielpen ze lokale arbeiders aan werk in de bossen rondom Geerestein. Vanaf 1910 gaf de lokale harmonie iedere jaar in het park een zomerconcert waarbij de dames een emmertje limonade voor de dorstige muzikanten meebrachten.

Ga hier RA.

Na ca. 75 meter zie je aan de overkant van de weg de curieus ogende boerderij in 1849 gebouwd in opdracht van Hendrik Daniel Hoofft. Dit zou volgens de bewoner Klein Geerestein zijn, één van de twee boerderijen die bij het landgoed horen. De neogotische kerktoren is waarschijnlijk een folly (een fantasiegebouw). De toren wijkt sterk af van het woonhuis dat in rode baksteen is opgetrokken en de bijgebouwen lijken zo uit Zwitserland te komen.

Na ca. 1 km staat landhuis De Boom aan je rechterhand.

Van een groot landgoed waarin wel 30 boerderijen en nog meer woningen liggen, vormt het land De Boom het middelpunt. Het huis werd in 1878 gebouwd door een telg uit het geslacht De Beaufort dat diverse landgoederen in het Utrechtse bezat. De bouwer was burgemeester van Leusden en Stoutenburg. Zijn dochter Annie kreeg de bijnaam Annie Boom.

Geerestein

Het huis stamt vermoedelijk al uit de 14de eeuw. Het was in het bezit van de adellijke familie Van Zuylen van Nijevelt, die vele huizen in het Sticht bezat. Het huidige huis gaat terug tot de 16de eeuw, maar is door Hooft gemoderniseerd. Momenteel is er een architectenbureau in gevestigd.

Annie Boom

Annie Boom was een bereisde, sociale vrouw die als eerste vrouw gemeenteraadslid in Leusden werd. Na de dood van haar ouders stelde ze De Boom open voor de verzorging van zieke verpleegsters. Ze was erg sportief en het verhaal gaat dat ze iedere ochtend, weer of geen weer, in de vijver van het huis ging zwemmen. Toen Annie stierf, werd het landgoed ondergebracht in een stichting.

Speeltuin Austerlitz

In de bocht naar rechts (waar de weg over het water gaat) steek je LA de weg over (let goed op!) en RD (Vieweg). Weg langs water volgen. Bij bord "doodlopende weg" RD en halfverharde, kronkelende weg blijven volgen. Je passeert het landgoed Den Treek aan de achterkant.

Wij vinden dit een lieflijk gebied. Let op de mooie duiventoren aan je linkerhand, de weitjes en de heldere vijvertjes. Aangekomen bij de klinkerweg zie je aan je rechterhand de hoge schuur waar de hop die werd gebruikt voor het brouwen van bier, te drogen werd gehangen. Daartegenover ligt een aardig paviljoentje dat nu dienst doet als winkel voor stenen en mineralen.

Bij klinkerweg LA. Bij P RD (richting o.a. Pyramide). Je rijdt zo voor het huis Den Treek langs.

Op T-splitsing bij P RA (richting o.a. Pyramide). Bij kruising met verkeersweg RD (je passeert restaurant Bergzicht) de heuvel op. Op het hoogste punt ligt links, ca 150 m. van het fietspad af de Pyramide van Austerlitz. Bij P LA (richting o.a. Zeist) en bij P RD. Grote weg oversteken en LA (richting o.a. Woudenberg)

Aan de overkant van de weg ligt café-restaurant en speeltuin De Pyramide van Austerlitz. Met de vele speeltoestellen en zelfs een scooterbaan een ideale pleisterplaats voor gezinnen met kinderen.

Zo'n 200 meter vanaf het restaurant (dat is ca. 50 meter na de top van de heuvel) in de afdaling RA de halfverharde weg het bos in (landgoed Den Treek-Henschoten). Voor de theekoepel met de bocht mee naar links en RD. Je passeert landhuis Het berghuis.

Het Berghuis staat op een prachtige weide. Het aangelegde park is geïnspireerd op de Zwitserse natuur. Het huis zelf is rond 1840 gebouwd door door J.B. De Beaufort en kende aanvankelijk maar één verdieping met grote gotische vensters. Vandaar dat men het ook het berghuisje noemde. Later is het huis een verdieping verhoogd en zijn de vensters meeverhuisd.

Huis Den Treek

Op het huidige landgoed staan jachtwoningen, arbeidershuisjes, stallen en boerderijen, maar het meest indrukwekkend is het huis Den Treek zelf. Aan het begin van de 18de eeuw veranderde Everard van Weede een deel van de hofstede in een herenwoning door er een luxe kamer in te bouwen. Dat was een gebruikelijke stap voor een heer van stand die op het platteland wilde genieten van de natuur maar geen zin had in primitieve leefomstandigheden. In het begin van de 19de eeuw komt het landgoed in handen van de Beauforts. Zij verbouwen de hofstede tot een landhuis en ontwerpen een romantisch landschapspark. Sinds 1949 is het huis in gebruik als pension.

Je volgt de halfverharde weg: voorzichtig met afdalen! Op T-splitsing met halfverharde wegen RA, de weg licht omhoog.

Je passeert landhuis De Hoogt en komt even later op een asfaltweggetje. Bij P RD (richting o.a. Maarn). Aangekomen bij de verkeersweg, steek je bij de verkeerslichten de weg over en ga je bij P direct RA (richting Doorn). Je gaat het Maarnse viaduct onderdoor en volgt de Amersfootsteweg richting Doorn. Na bijna 2 km passeer je het Maarten Maartenshuis aan je linkerhand.

De in 1858 geboren Jozua Schwartz was dichter en romanschrijver. Zijn poëzie werd lauw ontvangen maar zijn romans sloegen, met name in het buitenland enorm aan. Voor zijn romans gebruikte hij zijn pseudoniem Maarten Maartens. Dat klonk Nederlands en was buiten Nederland toch redelijk uit te spreken. Het huis werd tussen 1901 en 1905 in de 17de eeuwse stijl gebouwd naar een al ouder ontwerp van de bekende architect Daniel Marot. Na Schwartz'dood werd de stal verbouwd tot jeugdherberg en in een ander deel van het huis werd de verzameling meubels en kunstvoorwerpen van de familie tentoongesteld. Momenteel zetelt hier conferentiecentrum Zonheuvel.

Verderop aan de Amersfootseweg ligt de ingang tot het pad naar de St. Helenaheuvel weer aan je linkerhand.

Je bent weer bij de aanvang van de route. Mocht je op een andere plek de route begonnen zijn: verder lezen vanaf het begin van de routebeschrijving.

Tekst

Katrien Timmers

Routeontwikkeling

Bureau Kikkerkoning

Foto's

provincie Utrecht

Willem Mes

Ontwerp en opmaak

Pier 19, Utrecht

Meer weten?

www.provincie-utrecht.nl/buitenplaatsen

www.utrechtsebuitenplaatsen.nl

www.buitenplaatsen2012.nl

Deze fietsroute is een uitgave van de provincie Utrecht.

Bij de samenstelling van deze fietsroute is uiterste zorgvuldigheid betracht.

De redactie kan geen verantwoordelijkheid nemen voor eventuele onjuistheden.